

ทำความเข้าใจ มอก.18001

หลากหลายคำถามเกี่ยวกับ มอก.ที่ได้ยินบ่อยครั้งในระหว่างดำเนินการเยี่ยมชมสำรวจการจัดทำระบบ มอก.18001 ภายใน คณะแพทยศาสตร์และโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

มอก.ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรมไม่ใช่หรือ?

โรงพยาบาลเกี่ยวอะไรกับ มอก.?

ทำ มอก.แล้วได้อะไร

มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย (Occupational Health and Safety Management System: OHSMS)

มาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย: มอก.18001-2542 กำหนดขึ้นโดยอ้างอิง BS 8800:1996 (Guide to Occupational Health and Safety Management System) มอก. 9001-2537 และ มอก. 14001-2539 อาศัยหลักของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเข้ากับระบบการจัดการขององค์กร โดยมีเป้าหมายเพื่อลดและควบคุมความเสี่ยงอันตรายของพนักงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของธุรกิจให้เกิดความปลอดภัยและส่งเสริมภาพพจน์ด้านความรับผิดชอบต่อองค์กรที่มีต่อพนักงานและสังคม

มาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย BS OHSAS 18001 กำหนดขึ้นโดยอ้างอิง BS 8800 มาตรฐานของประเทศต่าง ๆ และมาตรฐานระบบ OHSMS ของหน่วยรับรองต่าง ๆ มาตรฐาน มอก.18001 และ BS OHSAS 18001 ได้กำหนดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดระบบการตรวจประเมินและการรับรองความสอดคล้องของระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย นอกจากนี้ ระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย มอก. 18001 และ BS OHSAS 18001 ยังได้รับการพัฒนาให้มีความสอดคล้องกับ ISO 9001 และ ISO 14001 เพื่อให้สามารถบูรณาการเป็นระบบการจัดการเดียวกัน

มอก. 18001 หรือ OHSAS 18001 เป็นมาตรฐานสากลที่ว่าด้วยเรื่องของความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของบุคลากรในองค์กรตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูงสุดจนกระทั่งพนักงานระดับปฏิบัติการ ซึ่งเป็นระบบที่เน้นการจัดการเพื่อลดความเสี่ยงต่อการเกิดอันตรายอันก่อให้เกิดการบาดเจ็บ การเจ็บป่วย ตลอดจนการสูญเสียทรัพย์สินต่าง ๆ ดังนั้นถ้าหากมีการนำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยเข้ามาดำเนินการร่วมกับการบริหารจัดการขององค์กรก็จะช่วยให้องค์กรสามารถแก้ปัญหาและควบคุมสิ่งที่เป็นอันตรายต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อสุขภาพและสวัสดิภาพของบุคลากรได้ รวมทั้งช่วยให้บุคลากรขององค์กรเกิดความเชื่อมั่นต่อความปลอดภัยในการปฏิบัติงานด้วย (www.anav.co.th/mororgor.html)

นอกจาก มอก. 18001 หรือ OHSAS 18001 จะมีประโยชน์ในแง่ของการลดความเสี่ยงและอันตรายจากการปฏิบัติงานซึ่งเป็นเป้าหมายหลักของการจัดการแล้ว นอกจากนี้ในแง่ของการนำระบบไปปฏิบัติยังสามารถดำเนินการได้โดยง่าย โดยเฉพาะองค์กรที่มีการจัดทำระบบบริหารหรือการจัดการอื่น ๆ อยู่แล้ว เช่น ISO 9001:2000 หรือ ISO 14001 เป็นต้น โดยองค์กรที่ต้องการจัดทำ OHSAS 18001 ก็สามารถปรับปรุงและเพิ่มเติมโครงสร้างที่แตกต่างไปจากระบบที่มีอยู่แล้ว เพียงแต่ดำเนินการในขั้นตอนการบ่งชี้อันตราย (Hazard identification) และ (Risk assessment) ก็สามารถปรับเข้าสู่การจัดการระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย OHSAS 18001 หรือ มอก. 18001 ได้

(www.anav.co.th/mororgor.html)

วัตถุประสงค์

1. ลดความเสี่ยงต่ออันตรายและอุบัติเหตุต่างๆของพนักงานและผู้เกี่ยวข้อง
2. ปรับปรุงการดำเนินงานของธุรกิจให้เกิดความปลอดภัย
3. ช่วยสร้างภาพพจน์ความรับผิดชอบต่อพนักงานภายในองค์กร ต่อองค์กรเอง และต่อสังคม

ขั้นตอนหลักในการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

1. การทบทวนสถานะเริ่มต้น

องค์กรจะต้องพิจารณาทบทวนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่มีอยู่ เพื่อทราบสถานการณ์ปัจจุบันขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์ในการกำหนดขอบเขตของการนำเอาระบบการจัดการไปใช้และเพื่อใช้ในการวัดผลความก้าวหน้า

2. นโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ผู้บริหารระดับสูงสุดขององค์กรจะต้องกำหนดนโยบายและจัดทำเป็นเอกสารพร้อมทั้งลงนามเพื่อแสดงเจตจำนงด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย แล้วมอบหมายให้มีการดำเนินการตามนโยบายพร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นในการดำเนินการ ต้องให้พนักงานทุกระดับเข้าใจนโยบาย ได้รับการฝึกอบรมที่เหมาะสมและมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานตามหน้าที่และความรับผิดชอบรวมทั้งส่งเสริมให้เข้ามามีส่วนร่วมในระบบการจัดการ

3. การวางแผน

มีการชี้บ่งอันตรายและประเมินความเสี่ยง รวมทั้งชี้บ่งข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อใช้ในการจัดทำแผนงานควบคุมความเสี่ยงการวัดผลและการทบทวนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้อย่างเหมาะสมพร้อมทั้งกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถจัดสรรทรัพยากรได้ถูกต้องทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร

4. การนำไปใช้และการปฏิบัติ

องค์กรต้องนำแผนงานที่กำหนดไว้มาปฏิบัติโดยมีผู้บริหารระดับสูงเป็นผู้รับผิดชอบโครงการจัดให้มีการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้มีความรู้และความสามารถที่เหมาะสมและจำเป็น จัดทำและควบคุมเอกสารให้มีความทันสมัย มีการประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกจิตสำนึกให้ทุกคนในองค์กรตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อร่วมกัน ให้ความสำคัญและร่วมมือกันนำไปใช้ปฏิบัติพร้อมทั้งควบคุมการปฏิบัติให้มั่นใจว่ากิจกรรมดำเนินไปด้วยความปลอดภัยและสอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้รวมถึงมีการเตรียมความพร้อมสำหรับกรณีที่เกิดภาวะฉุกเฉินขึ้น

5. การตรวจสอบและแก้ไข

ผู้บริหารขององค์กรต้องกำหนดให้มีการตรวจติดตามผลการปฏิบัติงานเป็นระยะๆโดยการตรวจประเมิน เพื่อวัดผลการปฏิบัติและหาข้อบกพร่องของระบบ แล้วนำไปวิเคราะห์หาสาเหตุและทำการแก้ไข แล้วบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร

6. การทบทวนการจัดการ

ผู้บริหารระดับสูงขององค์กรจะต้องกำหนดให้มีการทบทวนระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยจากผลการดำเนินงาน ผลการตรวจประเมินรวมทั้งปัจจัยต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป นำมาปรับปรุงการดำเนินงานเพื่อลดความเสี่ยงอย่างต่อเนื่องและกำหนดแผนงานในเชิงป้องกัน

การนำมาตรฐานไปใช้

การนำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้ จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ช่วยองค์กรลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลผู้ปฏิบัติงานและประการสำคัญคือ ช่วยลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุภายในองค์กร ซึ่งเป็นการแสดงออกถึงความห่วงใยขององค์กรที่มีต่อพนักงาน นำไปสู่ความมั่นใจในการทำงาน เสริมสร้างคุณภาพขององค์กร อันก่อให้เกิดความได้เปรียบต่อองค์กรคู่แข่งในตลาดการค้าและเป็นผู้นำในวงการธุรกิจระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยนี้สามารถนำมาใช้ได้กับการจัดการขององค์กรไม่ว่าประเภทหรือขนาดใดๆ การนำมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้ในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้น ต้องประกอบด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. ผู้บริหารระดับสูงมีความมุ่งมั่นและตั้งใจแน่วแน่ในการนำระบบมาใช้และให้การสนับสนุนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง
2. ทุกคนในองค์กรมีความเข้าใจ ให้ความสำคัญ มีส่วนร่วมและให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง
3. ได้รับการจัดสรรทรัพยากรอย่างเพียงพอ
4. มีการติดตามและปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัย และความปลอดภยอย่างต่อเนื่อง

ประโยชน์ในการนำระบบ มอก. 18001 ไปปฏิบัติ

1. ช่วยลดต้นทุนในระยะยาว เนื่องจากสามารถควบคุมและลดจำนวนการเกิดอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นต่อบุคลากรและทรัพย์สิน อาจรวมถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
2. เกิดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี พนักงานมีความปลอดภัยในการทำงาน
3. สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่องค์กร
4. มีการพัฒนาบุคลากรให้มีการวางแผน การทำงานร่วมกัน การพัฒนาความรู้เกี่ยวกับระบบการจัดการ การเฝ้าระวังและตรวจสอบ รวมถึงการแก้ไขข้อบกพร่องและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานมากขึ้น
5. ทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการดำเนินงานด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ใครควรทำ

ทุกองค์กรไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตหรือผู้ให้บริการสามารถนำมาตรฐานระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยไปใช้ได้ทั้งสิ้น ในแต่ละองค์กรควรจะมีการพิจารณาว่ากิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่มีอันตรายอย่างไรบ้าง และอันตรายดังกล่าวมีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใดแล้วนำมาจัดลำดับตามขนาดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยการประมาณค่าจากโอกาสที่จะเกิดอันตรายและความรุนแรงของความเสียหาย แล้วจึงวางแผนปฏิบัติการควบคุม โดยอาจเปรียบเทียบกับข้อกำหนดตามกฎหมาย รวมทั้งวิธีปฏิบัติที่ถูกต้องสำหรับกิจกรรมนั้นๆ แล้วกำหนดเป้าหมายในการดำเนินการในเชิงปริมาณเพื่อความสะดวกในการวัดผลการดำเนินการองค์กรใดที่มีการควบคุมความเสี่ยงของอันตรายอย่างได้ผล ย่อมมีผลให้การทำงานเป็นไปโดยราบรื่น ผู้ปฏิบัติงานมีสุขภาพพลานามัยดี ซึ่งจะมีผลให้งานที่ปฏิบัติมีคุณภาพดี นอกจากนั้นยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในด้านต่างๆ เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายเนื่องจากต้องหยุดการทำงานเนื่องจากอุบัติเหตุ แล้วยังช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

จะทำอย่างไร

การเตรียมตัวเพื่อขอรับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ในการขอรับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย องค์กรจะต้องจัดทำระบบตามข้อกำหนดในมาตรฐาน มอก. 18001 ซึ่งมีขั้นตอนหลักดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษามาตรฐาน มอก.18000 และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมฝ่ายบริหารเพื่อขอการสนับสนุนโครงการในการจัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

ขั้นตอนที่ 3 ตั้งคณะกรรมการชี้นำ เพื่อจัดทำระบบและควบคุมดูแลให้เป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 4 กำหนดนโยบายอาชีวอนามัยและความปลอดภัยวางแผนการจัดการระบบ จัดทำวิธีการปฏิบัติ และคำแนะนำที่จำเป็น

ขั้นตอนที่ 5 ลงมือปฏิบัติตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยที่ได้กำหนดขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 ตรวจสอบติดตามระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย เพื่อตรวจสอบว่าระบบเป็นไปตามแผนและข้อกำหนดของมาตรฐานและได้มีการนำไปใช้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ขั้นตอนที่ 7 แก้ไขข้อบกพร่องที่พบจากการตรวจสอบภายในและปรับปรุงระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 8 ผู้บริหารระดับสูงที่รับผิดชอบโครงการดำเนินการทบทวนระบบการจัดการจากผลการดำเนินงาน การตรวจสอบติดตามและการตรวจประเมินระบบ รวมทั้งพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ แล้วนำมาปรับนโยบาย แผนงาน เป้าหมาย เพื่อประสิทธิผลของระบบการจัดการ และเพื่อประเมินผล ระบบการจัดการทั้งระบบเพื่อให้แน่ใจว่ามีความพร้อมสำหรับการขอรับรอง

ขั้นตอนที่ 9 ติดต่อหน่วยงานที่ให้การรับรอง และยื่นคำขอ

การขอการรับรอง

องค์กรที่ได้จัดทำระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยสามารถขอการรับรองได้จากหน่วยรับรองที่ให้บริการการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยได้ โดยยื่นคำขอรับการรับรองพร้อมเอกสารประกอบการพิจารณาที่เกี่ยวข้องตามที่หน่วยรับรองกำหนด

ขั้นตอนการให้การรับรองโดยทั่วไป

ขั้นตอน การขอรับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย

- ยื่นคำขอรับการรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัย และความปลอดภัย พร้อมทั้งเอกสาร
  - เอกสารคู่มือคุณภาพ และที่เกี่ยวข้อง
  - ข้อมูลทั่วไปของผู้ยื่นคำขอ
- หน่วยรับรองส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบเบื้องต้นเพื่อรวบรวมข้อมูล ความพร้อมขององค์กรและรายละเอียดอื่นๆเพื่อกำหนดแผนการตรวจประเมิน
- การตรวจประเมิน
  - หน่วยรับรองจะตรวจประเมินเอกสารแล้วจัดทำรายงานการตรวจประเมินแจ้งให้ผู้ประกอบการทราบ พร้อมรายชื่อเจ้าหน้าที่ผู้ประเมินและกำหนดการตรวจประเมิน

- หน่วยรับรองจะส่งเจ้าหน้าที่ผู้ประเมินไปตรวจประเมิน ณ สถานประกอบการแล้วจัดทำรายงานการตรวจประเมินแจ้งให้ผู้ประกอบการทราบ
- สรุปรายงานผลการตรวจประเมินเสนอคณะกรรมการของหน่วยรับรอง พิจารณาให้การรับรอง
- จัดพิมพ์ใบรับรองระบบการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัย
- ตรวจประเมินเพื่อการติดตามผลอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง
- ตรวจประเมินใหม่ทั้งระบบ (เมื่อครบกำหนด 3 ปี และขอรับรองต่อ)

ค่าใช้จ่ายในการขอรับการรับรอง

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่างๆ ดังนี้

1. ค่าธรรมเนียมในการยื่นคำขอ
2. ค่าธรรมเนียมในการตรวจประเมิน
3. ค่าธรรมเนียมใบรับรอง

ทั้งนี้ค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการขอการรับรองขึ้นกับหน่วยรับรองนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ อย่างไรก็ตาม ค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการขอการรับรองขึ้นกับหน่วยรับรองนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ อย่างไรก็ตาม ค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการขอการรับรองขึ้นกับหน่วยรับรองนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ อย่างไรก็ตาม ค่าธรรมเนียมต่างๆ ในการขอการรับรองขึ้นกับหน่วยรับรองนั้น ได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้

อย่างไรก็ตาม การดำเนินการด้านการจัดการอาชีวอนามัยและความปลอดภัยขององค์กรจะบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพนั้น องค์กรจะต้องมีการปฏิบัติให้สอดคล้องกับนโยบายโดยมีการปรับปรุงระบบการจัดการอย่างต่อเนื่อง (Continual improvement) ด้วย และถึงแม้ว่ามาตรฐาน OHSAS 18001 จะไม่ใช่มาตรฐานที่บังคับให้ทุกองค์กรต้องจัดทำ แต่ถ้าองค์กรใดสามารถนำระบบมาตรฐานนี้ไปปฏิบัติได้ก็จะช่วยให้องค์กรดำเนินการทั้งในส่วนของกระบวนการผลิตและการสนับสนุนสวัสดิภาพการทำงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังช่วยส่งเสริมและควบคุมให้องค์กรดำเนินการสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะกิจกรรมและการบริการขององค์กรได้
